

**Vabariigi Valitsuse määruse „Vabariigi Valitsuse 13. augusti 2021. määruse nr 80
„Haridus- ja Teadusministeeriumi põhimäärus“ muutmise“ eelnõu
seletuskiri**

1. Sissejuhatus ja eesmärk

Eelnõuga muudetakse Haridus- ja Teadusministeeriumi (edaspidi ka ministeerium) struktuuri seoses kantsleri ja asekanterite ning osakondade vastusvaldkondade ümbervaatamisega. Haridus- ja Teadusministeeriumi struktuuri ning põhimääruses sätestatud asekanterite ja osakondade põhiülesannete muutmise ja täpsustamise vajadus tuleneb 2021. aasta augustis alguse saanud uuendatud juhtimismudeli rakendamisest Haridus- ja Teadusministeeriumis, mille eesmärgiks on selgemalt määratleda vastutus ja ülesannete jaotus ning koondada valdkonna kompetents organisatsiooni väljakutsete lahendamiseks. Vastusvaldkondade ja ülesannete jaotuse ümbervaatamise käigus tekkis vajadus kantsleri ja asekanterite vastutusvaldkondade ühtlustamise ja ülesannete liitmise järele. Peamiseks muudatuse ajendiks on sarnase eesmärgiga ülesannete liitmine ühe juhtimise alla ning sellega seoses kantsleri ja asekanterite vastusvaldkondade täpsustamine.

Määrus kehtestatakse Vabariigi Valitsuse seaduse § 42 lõike 1 alusel. Eelnõu ja seletuskirja koostasid Haridus- ja Teadusministeeriumi õigus- ja personalipoliitika osakonna juhataja Raina Loom (tel 735 0187; raina.loom@hm.ee) ja sama osakonna õigusnõunik Kristel Siimula-Saar (735 0638, kristel.siimula-saar@hm.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist.

Paragrahvi 1 punktiga 1 (põhimääruse § 10 lg 3) muudetakse kantsleri ja asekanterite vastusvaldkondade ümbervaatamise tulemusena asekanterite ametikohtade arvu. Senisele kolmele kohale lisaks luuakse uus, neljas – keelepoliitika – asekanterli ametikoht.

Paragrahvi 1 punktiga 2 (põhimääruse § 10 lg 4 punkt 2¹) täiendatakse struktuuri keelepoliitika asekanterli ametikohaga. Muudatus on seotud kantsleri ja asekanterite vastusvaldkondade ülevaatamisega. Ministeeriumi kantsleri ja asekanterite vastusvaldkonnad on jaotatud ministeeriumi valdkondade tasakaalustatud juhtimise põhimõttest lähtudes nii, et valdkondi oleks võimalik juhtida efektiivselt, vastutus oleks selge ning erinevaid juhtimistasandeid oleks optimaalne arv. Ministeeriumi koosseisus on praegu kolm asekanterli ametikohta ja nende vastutusvaldkonnad kehtiva põhimääruse järgi on üldharidus- ja noortepoliitika; teadus- ja arendustegevuse ning kõrg- ja kutsehariduse poliitika ning varaküsimused. Keelepoliitikat juhib praeguse struktuuri järgi kantsler, kelle otsealluvuses on nii keelepoliitika osakond kui eestikeelsele õppele ülemineku reformi koordineeriv meeskond. Arvestades, et nii keelepoliitikas kui eestikeelsele õppele üleminekul on strateegilised otsused tehtud ning poliitikate elluviimine on saanud tegevuskava vormis selged suunised, on otstarbekas vabastada kantsler keelepoliitika juhtimise ülesandest ning anda keelepoliitika juhtimise ülesanded asekanterlile. Uue keelepoliitika asekanterli ametikoha loomine on vajalik eesti keele õppe olulisuse ja eesti keele Eesti territooriumil väärtustamise tõhustamiseks. Eesti keele õppe küsimustega on vaja senisest põhjalikumalt tegeleda kõigil haridustasanditel alates alusharidusest kuni täiskasvanuhariduseni. Senised keelepoliitika tegevused on killustunud nii

erinevate haridusastmete kui institutsioonide vahel ning tegevusi on vaja konsolideerida ning eesti keele kasutust kõigis eluvaldkondades parandada.

Paragrahvi 1 punktidega 3, 4 ja 7 (põhimääruse § 12 lg 1 punktid 1, 3¹ ja 8) kujundatakse ümber senised eelarve- ja finantsjuhtimise osakond (EFO) ning strateegilise planeerimise ja kommunikatsiooni osakond (SKO). Ümberkujundamise tulemusel moodustatakse üksteisega sarnaseid ülesandeid ellu viivad uued osakonnad: 1) kommunikatsiooni ja rahvusvahelise koostöö osakond; 2) strateegia- ja finantsosakond. Praeguses struktuuris on mõlemad ümber kujundatavad osakonnad kantsleri otsealluvuses olevad ning täidavad erinevates osakondades sarnaseid ülesandeid, mistõttu need ülesanded on otstarbekas viia ühise juhtimise alla. Need ülesanded, mis on kahes senises eraldi osakonnas ühesugused, on eelarve planeerimine (hetkel tegelevad sellega nn siseriikliku raha osas EFO ja EL raha osas SKO). Lisaks on aasta tagasi tehtud struktuurireformiga, millega EFO toodi kantsleri otsealluvusse, ilmnenud hulk finantsjuhtimise ja eelarve planeerimise probleeme, mida ühte osakonda kokku tuues ja protsesse korrastades ning uuele kvaliteedile viies saaks parandada. Koos eelarve planeerimise protsesside parandamisega on plaanis senisest tõhusamaks muuta eelarvestamise protsess tervikuna ja toetada seda protsessi analüüsiga. Samuti on senisest sidusamaks tarvis muuta HTM valitsemisala finantsjuhtimist tervikuna. Vajalik on senisest suurem eesmärgistatus riigi ja EL rahade planeerimisel ning oodatavate tulemuste saavutamisel. Senisega võrreldes tõhusamaks ja sisukamaks peaks muutuma rahade kasutuse seiresüsteem. Seda kõike on võimalik saavutada senisega võrreldes uuele kvaliteetsemale finantsjuhtimise tasemele tõusmisel. Et aga osakond ei muutuks liiga suuremahulise isikkoosseisu tõttu ebaproportsionaalseks, viiakse SKO koosseisust eraldi osakonnaks rahvusvaheline ja siseriiklik koostöö ja kommunikatsioon.

Arvestades, et olemuselt on ministeeriumi ülesannete ja raha juhtimine peamine strateegiline ülesanne, jääb uus osakond kantsleri otsealluvusse ja nii saavutatakse parem tasakaal juhtimises. Asekantslerite alluvuses olevate osakondade ja kantsleri alluvuses olevate osakondade koostöös püütakse saavutada tasakaal ülesannete planeerimisel, nende rahastamisel ja tegevuste elluviimisel.

Paragrahvi 1 punktidega 4, 5 ja 6 (põhimääruse § 12 lg 1 punktid 3², 4 ja 5¹) kujundatakse ümber kõrg- ja kutsehariduspoliitika ning elukestva õppe osakond ning üldhariduspoliitika osakond. See tuleneb samuti kantsleri ja asekantslerite vastusvaldkondade ülesannete ühtlustamisest ja osakondade ülesannete tasakaalustamisest. Üldharidus- ja noortepoliitika asekantsleri vastusvaldkonnast viiakse varaküsimuste asekantsleri vastusvaldkonda riigikoolide pidamise ülesanded ning luuakse uus osakond: riigikoolide ja -varade osakond. Kõrg- ja kutsehariduspoliitika ning elukestva õppe osakonnast eraldatakse kutsehariduse ja oskuste poliitika kujundamine, selle tulemusel tekib kutsehariduse ja oskuste poliitika osakond. Koos osakondade alluvussuhte muutumisega struktuuris ja osakondade ülesannete ja nimede muutumisega, muutuvad ka osakondade vastusvaldkonnad ning muudetakse HTM struktuuri ja koosseisu.

Senisega võrreldes muutuvad kantsleri otsealluvuses olevate osakondade nimed ja struktuur ning asekantslerite vastusvaldkondade struktuur järgmiselt:

Kantsler	
Praegu	Alates 1. aprill 2024
Eelarve- ja finantsjuhtimise osakond	Kujundatakse ümber
Keelepoliitika osakond	Viiakse keelepoliitika asekanstleri vastutusvaldkonda
Strateegilise planeerimise ja kommunikatsiooniosakond	Kujundatakse ümber
Õigus- ja personalipoliitika osakond	Jääb samaks
-	Kommunikatsiooni ja rahvusvahelise koostöö osakond
-	Strateegia- ja finantsosakond
Üldharidus- ja noortepoliitika asekanstler	
Noorte- ja andepoliitika osakond	Jääb samaks
Üldhariduspoliitika osakond	Kujundatakse ümber
<i>Riigikoolide pidamise valdkond</i>	Viiakse varaküsimuste asekanstleri vastutusvaldkonda
Teadus- ja arendustegevuse ning kõrg- ja kutsehariduse poliitika asekanstler	
Kõrg- ja kutsehariduspoliitika ning elukestva õppe osakond	Kujundatakse ümber
<i>Kutsehariduspoliitika ja oskuste poliitika valdkond</i>	Viiakse kutsehariduse ja oskuste poliitika osakonna alla
	Kutsehariduse ja oskuste poliitika osakond
	Kõrghariduspoliitika ja elukestva õppe osakond
Teadus- ja arendustegevuse poliitika osakond	Jääb samaks
UUS Keelepoliitika asekanstler	
	Keelepoliitika osakond
	Eestikeelsele õppele ülemineku nõunikud
Varade asekanstler	
Haldusosakond	Kujundatakse ümber
-	Riigikoolide ja -varade osakond
Tehnoloogia juhtimise osakond	Jääb samaks

Paragrahvi 1 punktiga 8 tunnistatakse kehtetuks senine EFO vastusvaldkonda ja ülesandeid määratlev säte (põhimääruse § 12 lõige 2). Paragrahvi 1 punktidega 9-14 täpsustakse uute ja ümberkujundatavate osakondade vastutusvaldkondi ja ülesandeid.

Punktiga 9 täpsustatakse senise haldusosakonna ülesandeid põhjusel, et varade asekanstleri vastusvaldkonda luuakse riigikoolide ja -varade osakond, kuhu liiguvad haldusosakonnast riigivaraga seotud ülesanded ja üldhariduspoliitika osakonnast riigikoolide pidamise ülesanded (põhimääruse § 12 lõige 3).

Paragrahvi 1 punktiga 10 täiendatakse põhimäärust sätetega, milles sõnastatakse kommunikatsiooni ja rahvusvahelise koostöö osakonna põhiülesanded (põhimääruse § 12 lõige 4¹) ning kutsehariduse ja oskuste poliitika osakonna põhiülesanded (põhimääruse § 12 lg 4²).

Paragrahvi 1 punktiga 11 muudetakse kõrghariduspoliitika ning elukestva õppe osakonna ülesandeid, kuna osa ülesannetest liigub uude - kutsehariduse ja oskuste poliitika - osakonda (põhimääruse § 12 lg 5).

Paragrahvi 1 punktiga 12 täiendatakse põhimäärust riigikoolide ja -varade osakonna ülesannetega (põhimääruse § 12 lg 6).

Paragrahvi 1 punktiga 13 täpsustatakse uue strateegia- ja finantsosakonna põhiülesandeid (põhimääruse § 12 lg 9).

Paragrahvi 1 punktiga 14 muudetakse üldhariduspoliitika osakonna ülesandeid, kuna riigikoolide pidamine liigub riigikoolide ja -varade osakonda (põhimääruse § 12 lg 13).

Muudatused osakondade ülesannetes tulenevad kantseri, asekanterite ja seniste osakondade ülesannete ümbervaatamisest, millega kaasneb ühte eesmärki täitvate ülesannete koondamine ühe juhtimise alla. Praegu on ministeeriumi struktuuris 11 osakonda, 1. aprillist 2024 lisandub 2 osakonda; kantseri alluvusse jääb 3 osakonda ja asekanterite alluvusse 9 osakonda. Kantseri, asekanterite ja osakondade alluvuses olevad vastusvaldkonnad ja vastav struktuur ning ametikohtade koosseis muudetakse kantseri käskkirjaga koos põhimääruse muudatustega. Muudatus võimaldab vähendada senist ülesannete dubleerimist nii juhtimisahelas kui ka ülesannete täitmisel.

Paragrahvis 2 reguleeritakse põhimääruse muudatuste jõustumise aeg.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Eelnõuga ei kaasne mõjusid teistele ministeeriumidele või ministeeriumi valdkondadega seotud sihtrühmadele, sest muudatus puudutab ministeeriumi sisemist töökorraldust. Muudatuse tulemusel on vaja kavandada ja ellu viia ministeeriumi struktuuri muutmine kolme osakonda puudutavas osas ning teenistuskohade jaotust nendest ühte osakonda puudutavas osas. Muudatuse tulemusel määratletakse selgemalt kantseri, asekanterite ja osakondade ülesannete jaotus ja vastutus ning koondatakse valdkondade kompetentsid organisatsiooni väljakutsete lahendamiseks. Seega on muudatusel positiivne mõju ministeeriumi töökorraldusele.

Muudatuse tulemusel muutub seitsme teenistuskoha – kantseri, kahe asekanterite ja nelja osakonna juhataja – vastusvaldkonnad. Arvestades teenistuskohade arvu võrrelduna ministeeriumi teenistuskohade koguarvuga (ligi 300), on mõju väike.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamine ei too kaasa täiendavaid kulusid. Määruse rakendamine ei too kaasa otseseid tulusid.

6. Määruse jõustumine

Määruse jõustumise aeg on seotud struktuuris ümberkorralduste ettevalmistamiseks vajaliku mõistliku ajaga ning on kavandatud 1. aprilliks 2024.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi kaudu kooskõlastamiseks Justiitsministeeriumile, Rahandusministeeriumile ja Riigikantseleile.

Kristina Kallas
minister